[2023] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਅਸ਼ਵਿਨੀ ਕੁਮਾਰ ਉਪਾਧਿਆਏ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 967)

ਫਰਵਰੀ 02, 2023

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ., ਪੰਮੀਘੰਤਮ ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਅਤੇ ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951: ਧਾਰਾ 33(7) ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਧਾਰਾ 33(7) ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ: ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇੱਕ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਟ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਚੋਣਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਨਮਾਨੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 14 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 19, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਛੇਦ 14, 19 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : 2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 967
(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ)

ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਰਾਇਣਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਐਡ. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ।

ਆਰ. ਵੈਂਕਟਾਰਮਣੀ, ਏ.ਜੀ., ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਐਸ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੌਦਾਮਿਨੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਖਮਿਨੀ ਬੋਬੜੇ, ਅੰਕੁਰ ਤਲਵਾਰ, ਚਿਨਮਈ ਚੰਦਰਾ, ਕਾਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਦਿਗਵਿਜੇ ਡੈਮ, ਵਿਨਾਇਕ ਮਹਿਰੋਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਨਸੀ ਸੂਦ, ਚਿਤਵਨ ਸਿੰਘਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਅਬ. ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਰਮਨ ਯਾਦਵ, ਆਨੰਦ ਵੈਂਕਟਰਾਮਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਜੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਂਕਟਰਾਮਣੀ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਦੀਪੇਸ਼ ਸਿਨਹਾ, ਪੱਲਵੀ ਬਰੂਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਪਰਨਾ ਸਿੰਘ, ਬਾਲਾਜੀ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਡਾ. ਧਨੰਜਯਾ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ

1. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ 1951[1] ਦੀ ਧਾਰਾ 33(7) ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।
2. ਉਪਰੋਕਤ ਚੁਣੌਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ "ਇੱਕੋ ਅਹੁਦੇ" ਲਈ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ।
3. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੀਜੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ (ਸੀ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ "ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ" ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 11 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
4. ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 5 ਜੁਲਾਈ 2004 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 33(7) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ 255ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ 1951 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।
5. ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਰਾਇਣਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਆਰ ਵੈਂਕਟਾਰਮਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਅਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ।
6. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।
7. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਰਾਇਣਨ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਲਝਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ, ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ.

---

[1] “1951 ਦਾ ਐਕਟ”

ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ. ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਸਦੀ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਲਈ ਉਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ ਜਦੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

8. ਐਕਟ 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 33(7) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, -

(ਏ) ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ (ਸਾਰੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ;

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਆਮ ਚੋਣਾਂ (ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ;

(ਸੀ) ਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੌਂਸਲ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੌਂਸਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਲਈ ਦੋ-ਸਾਲਾ ਚੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ;

(ਡੀ) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਭਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਦੋ-ਸਾਲਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਭਰਨ ਲਈ;

(ਈ) ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ;

(ਐਫ) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ;

(ਜੀ) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਭਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ;

(ਐੱਚ) ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਲਈ ਉਪ-ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੌਂਸਲ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੌਂਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੌਂਸਲ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ—ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹੋਈਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਿੱਥੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 147, 149, 150 ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕੇਸ 151 ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

9. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ 1 ਅਗਸਤ 1996 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਐਕਟ 1996 ਦਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ 1 ਅਗਸਤ 1996 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੰਸਦੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇੱਕ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਲੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇੱਕੋ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦਾ।

10. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਦਾ ਵਿਧਾਨਿਕ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇੱਕੋ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੋਵਾਂ ਚੋਣ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਸਲਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

11. ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਸੰਸਦੀ ਚੋਣ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤ ਵਿੱਚ,

ਸੰਸਦ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ 1951 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 33(7) ਦੁਆਰਾ ਉਪਲਬਧ ਵਿਕਲਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਬਾਰੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਤੋਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਚੋਣਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਭੌਤਿਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਉਲਝਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਮਾਨੀ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

13. ਇਹ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ 1996 ਦੇ ਐਕਟ 21 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

15. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

16. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ
ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- **ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

Pallav

PALLAV THAKUR ADVOCATE